

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Philippi Clüveri[i] Germaniæ Antiquæ Libri tres

Clüver, Philipp

Lugduni Batavorum, 1631

Cap. XVIII. De Gugernis; qui antea trans Rhenum fuere Sigambri.

urn:nbn:de:hbz:466:1-44541

RIGOMAGUS sine controversiâ est hodiè vicus in Rheni ripâ, vulgari vocabulo *Rimagen*. nam & vocabulum convenit, & numerus VIII millium, quæ hinc Bonnam usque numerantur. A Confluentibus rectè equidem notantur millia IX ad Antennacum. at hinc Rigomagum usque censenda erant millia XI. ac facili quidem lapsu, ex archetypo in transcriptione fieri potuit IX pro XI.

Hæc igitur de Vbiis, è Germaniâ in Galliam transgressis.

C A P. XVIII.

De GUGERNIS; qui antea trans Rhenum fuere SICAMBRI.

10

GUGERNOS à septemtrionibus Vbiis fuisse conterminos, jam antè ex Taciti historiæ lib. IV ostensum est. Terminabantur igitur ab oriente, ut antè Menapii, Rheno flumine. à meridie iisdem finibus, quibus Vbi ab septemtrionibus, ab occidente Mosâ amne; quo ab Menapiis submovebantur. Auctor noster dicto libro, de Civile, Vetera in Gugernis circumfidente: *At Civilem immensum universa Germania extollebat; societate nobilissimis obsidum firmatâ. Ille, ut cuique proximum, vastari Vbios, Trevirosque, & aliâ manu Mosam amnem transire jubet, ut Menapios, & Morinos, & extrema Galliarum quaterent.* A septemtrionibus eodem limite, quo antè Menapii, à Batavis dirimebantur. Plinius lib. IV, cap. XVI: *Rhenum autem accolentes Germania gentium in eadem provinciâ Belgicâ, Nemetes, Triboci, Vangiones: hinc Vbi, Colonia Agrippinensis, Gugerni, Batavi.* Tacitus item, libro prædicto, Voculam tradit, ut antè relatum, è Geldubensibus castris duxisse exercitum, prædandi causâ, in proximos Gugernorum pagos, qui societatem Civilis acceperant. Scilicet omnes Gugernorum pagi, inter Vbios & Batavos firi, societatem Civilis, Batavorum ducis, acceperant. Hinc infra, historiæ lib. V; *Civilis hanc porrecto agmine, sed cuneis astitit. Batavi Gugernique in dextro: læva, ac propiora fluminis, Transrhenani tenuere.* Regiones dictis finibus continentur nunc istæ: Clivientis ducatus magnæ pars, cis Rhenum sita: item Geldrensis ducatus portio trans Mosam: & ex Iuliacensi ducatu opidum *Brügge*. Ceterò Gugernorum soli ex antiquis auctoribus meminerè, quos modò citavi, Plinius atque Tacitus. Apud hunc, in IV historiæ, *Gugerni* leguntur in omnibus exemplaribus. historiæ autem V, bis eadem gens memoratur *Gugerni*; idque constanter in omnibus exemplaribus. Quæ variatio sive ipsius fuerit auctoris, exiguum atque leve ad finem literarum discrimen parvi ducentis; seu ab imprudentibus librariis postmodum commissa; eandem sanè gentem fuisse, ex historiæ contextu satis aperte ac dilucidè perspicitur. Plinii certè exemplaria cuncta habent *Gugerni*. Ex primâ hujus vocabuli syllabâ, Rhenanus, Divæus, Ortelius, & alii, gentem interpretati sunt *Iuliacensis*: qui Germanis vitiose vulgò scribuntur *Gûlicher*, pro *Iûlicher*. quàm feliciter illi, patuit hætenus ex gravissimorum auctorum testimoniis. An non verò multo major fuerit similitudo, inter *Gelren*, & *Gugerni*, si primam in hoc syllabam demas, quàm inter *Iûlicher* & *Gugerni*? Pro *Gelris* certè facit, quòd caput hujus gentis opidum *Gelre*, in mediis ferè Gugernorum finibus situm. Romani autem Germanica vocabula, malè percepta, suo ori accommodantes, quàm mirificè ac miserè detorserint, quis historiæ peritus ignorat? Est hodiè opidum, XII millibus passuum infra opidum *Gelre*, ad eundem amnem Nerisium situm, nomine *Goch*. ambobus his nominibus in unum compositis si facias *Gochgelren*; habebis propemodum integrum illud vocabulum Latinum *Gugerni*, quasi *Gugelri*, mutatis liquidis. sic namque in Helvetiis quoque dicti fuere iisdem Romanis *Tugeni*, mutatâ liquidâ, pro *Tugeri*, qui sibi ipsi Celticâ lingvâ erant *thi Zûger*. Atque hæc de finibus ac nomine Gugernorum.

De origine eorum, atque unde in hos Menapiorum fines pervenerint, obscurior est quæstio. Cæsar nomen eorum in commentariis suis haud refert. Scilicet, quia ejus ævo nulli dum fuerunt. quòd si fuissent; certè Vsiptes ac Tencteri, de quibus supra dictum, trajecto Rheno, in horum fines prius intrassent, quàm in Menapiorum agros transfissent. At Menapios non modò usque Rhenum, sed ultra etiam, agrorum partem habuisse, ibidem expositum est. Itaque Gugernos Plinii Tacitique, post Cæsar's tempora, in Menapiorum agrorum partem, intra Rhenum Mosamque amnes conclusam, successisse certum est. Sed age; quando, unde, & quomodò? Svetonius de Octavio Augusto: *Coërcuit & Dacorum incursiones, tribus eorum ducibus, cum magnâ copiâ, cæcis: Germanosque ultra Albim summovit. ex quibus SVEVOS ac SICAMBROS, dedenteis se, traduxit*

traduxit in Galliam, atque in proximis Rheni agris collocavit. & in Tiberio Cæsare, de ipso Tiberio: *Exhinc Rhatum, Vindelicumque bellum, inde Pannonicum, inde Germanicum gessit. Rhatum, atque Vindelicum, gentes Alpinas; Pannonico, Breucos & Dalmatas subegit: Germanico, quadraginta millia deditiorum trajecit in Galliam, juxtaque ripam Rheni, sedibus assignatis, collocavit. quas ob res & ovans, & curru urbem ingressus est: primus, ut quidam putant, triumphalibus ornamentis honoratus; novo, nec antea cuiquam tributo, genere honoris.* Item Eutropius lib. VII, de eodem Augusto: *Vicit autem præliis Dacos: Germanorum ingentis copias cecidit: ipsos quoque trans Albim fluvium submovit; qui in barbarico longè ultra Rhenum est. hoc tamen bellum per Drusum, privignum suum, administravit: sicut per Tiberium privignum alterum, Pannonicum: quo bello cccc millia captivorum ex Germaniâ transtulit, & super ripam Rheni in Galliâ collocavit.* In quibus tamen verbis mendum hæret. non enim Pannonico bello, Pannonios; sed Germanico, Germanos ex Germaniâ in Galliam transtulit. Proinde legendum statuo; *sicut per privignum Tiberium, Pannonicum, & alterum Germanicum: quo bello cccc millia, & quæ sequuntur.* Drusus quidpe per quadriennium in Germaniâ bellum gessit; tandemque inibi, obiit. huic postea subfectus frater Tiberius: qui Sigambrorum Svevorumque cccc millia Rhenum transduxit. Hinc ipse Tiberius, apud Tacitum annal. lib. II, Germanicum, Drusi fratris filium, epistolâ adloquitur in hæc verba: *Se novies à divo Augusto in Germaniam missum, plura consilio, quàm vi, perfecisse. sic Sugambros in dedicationem acceptos, sic Svevos, regemque Maroboduum pace obstrictum.* Translati sunt in Galliâ Sigambri, C. Censorino & Asinio Gallo Coss., anno principatus Augusti xxxv, ante natum Jesum viii. quod apud Dionem lib. LV, obscuris quidem indicis, colligitur ex Tiberii hoc anno gessit in Germaniâ; ob loci hujus in auctore corruptionem, qui mutilatus est: nisi quod triumphum ei, quemadmodum Svetonius, è Germanis tribuit. qui non, nisi ob egregium aliquod factum, concedebatur. Apud Vellejum Paterculum, lib. II, eâdem de re clariùs, his verbis: *Moles deinde ejus bellâ (Druso in Germaniâ defuncto) translata in Neronem est. quod is suâ & virtute, & fortunâ, administravit. peragratuque victor omnes partes Germaniæ, sine ullo detrimento commissi exercitus (quod præcipue huic duci semper cura fuit) sic perdomuit eam, ut in formam pæne stipendiariæ redigeret provinciæ. Tum alter triumphus, cum altero consulatu, ei oblatu est.* nam Pannonico quoque bello confecto, *ovantem triumphasse, paullo antè idem tradit auctor, unâ cum Dione, libro dicto.*

SIGAMBROS igitur atque SVEVOS è Germaniâ in Galliam traductos fuisse, è suprâ allatis factis jam certò constat. Numerus traductæ multitudinis refertur, Eutropio quidem cccc millia, Svetonio autem *quadraginta millia tantum.* at quia omne Sigambrorum nomen ex latissimis (quod infra patebit) trans Rhenum finibus sublatum, Rhenumque traductum: hisque etiam Svevorum natio adnumerata fuit: *quadringenta* in Svetonio quoque legenda censeo. nam liberos quoque & uxores simul transductos fuisse, nullum est dubium. Sic Vsuperarum, Tencterorumque, Rheno trajecto, Menapiorum agros occupantium, ccccxxx fuisse millia, cum mulieribus atque liberis, auctor est Cæsar Julius, belli Gallici commentar. IV. sic commentar. I tradit Helvetiorum cclxiii millia, cum senibus, pueris, atque mulieribus, incensis opidis, vicisque, domo profecta. sed facilis in Svetonio error seu lapsus librarii, vocem *quadraginta*, pro *quadringenta*, perscribentis. Jam verò Sigambrorum, Svevorumque, quum tanta multitudo in Galliam translata fuerit; haud immerito quis miretur, nomina eorum nusquam apud eos auctores extare, qui Augusti Cæsaris ætatem consequuti sunt, nisi apud unum Strabonem, libro IV, in descriptione Galliæ, his verbis: *τελευταῖοι δὲ Μενάπιοι, τῶν ἐπιβολεῶν ἐφ' ἐκάτερα ἑπιπαμῆ κατοικῶντες ἐπὶ καὶ ὄρουσ' κατὰ τὴν δὲ ἰδρωτῆ Σιγαμβροὶ Γερμανοί.* hoc est: *Ultimi ad Rhenum sunt Menapii, ex utroque ostiorum latere paludeis accolentes, ac salus. juxta hos sunt Sugambri, Germanica gens.* Qui tamen ipse, quia sub Tiberii principatu geographica sua prodidit, dubium sanè est, utrùm ejus temporis nomen retulerit, an verò, ut pleræque alia hujus regionis, ab superioribus scriptoribus acceperit. Tacitus quidem annal. IV, *Sugambra cohortis*, aliquot annis post Strabonem; L. Gatulico, C. Calvisio Coss., xii principatus Tiberii anno, meminit, in Romanorum exercitu in Thraciâ militantis. verùm hæc quoque cohors utrùm tunc recens conscripta fuerit, an verò statim ac ipsa natio è Germaniâ in Galliam traducta, nullis dispici rationibus potest. At quia Svetonius *in proximis Rheno agris, & juxta ripam Rheni collocatos Sicambros* testatur; Eutropius quoque *super ripam Rheni*; Strabo item eisdem *κατὰ τὰς Μενάπιας*, id est, *juxta Menapios*, in Galliâ coluisse adfirmat, quum partem eorum trans Rhenum

in Germaniâ relictam fuisse tradat lib. VII: inter Rhenum atque Mosam locatos fuisse certum est; eodem scilicet situ, quo GUGERNOS Plinii Tacitique supra descripsi. unde etiam, mutasse eos antiquum vocabulum in novum *Gugernorum* nomen, haud perinde vana est conjectatio. nullum quidpe in hac Gallia parte, post Sigambrorum translationem, bellum; quo Sigambri deleri potuerint: nec ulla alius gentis è Germaniâ huc translatio, ad Neronis tempora; sub cuius excessum prima apud Tacitum Pliniumque Gugernorum memoratio. Sed opinionem hanc satis disertis firmare videtur verbis Tacitus, annalium lib. XII. *Ac præcipua, inquit, Silurum pervicacia: quos accendebat vulgata imperatoris Romani vox; Vt quondam Sugambri excisi, & in Gallias trajecti forent, ita Silurum nomen penitus exstinguendum.* Quæ tamen loquutio primo contuitu admodum perplexa videtur. 10 quid enim istud est dicere; *Excisi sunt, & in Gallias trajecti?* Quin rectè, inquires. excisum namque fuit omne nomen Sugambrorum, id est, penitus suis sedibus è Germaniâ sublatum, atque in Galliam trajectum. Esto: placet ita. sed quænam isthæc comparatio; *Vt Sugambrorum nomen in Galliam translatum, sic Silurum penitus exstinguendum?* aliud quidpe est transferre, aliud penitus exstinguere. Optima; inquires. nam ut translato Sugambrorum in Galliam nomine, nullus amplius Sugamber in Germaniâ relictus; sic extincto penitus Silurum nomine, nullus amplius Silur in Britannia relinqueretur. Est heic quædam, fateor, comparatio: at non omnibus partibus apta. ideòque suspicor, aliud verbis istis subesse secretum. Scilicet Sugambri omnibus, toto corpore, id est, totâ natione, ex Germaniâ sublatis, in Galliamque trajectis, ac finibus, quos inter Mosam Rhenumque circumscripsi, inclusis, veteri gentis, quod in Germaniâ habebant, nomine penitus extincto, 20 novum vocabulum impositum est, quo postea GUGERNI vocarentur. De tempore, quo primum novum hoc vocabulum adsumtum, planè, ut antè dictum, difficilis est quæstio. Isthæc tamen Ostorii, Romani exercitus in Britannia ducis, vox de excisis Sugambri, sub Claudio imperatore decimo imperii ejus anno, C. Antistio, M. Suillio Coss., vulgata fuit; id est, annis LVIII post, quàm Sugambri Rhenum trajecti. unde colligere licet; quia quondam Sugambrorum nomen excisum Ostorius tunc ait; statim, ut traducti fuere, nomen eos novum adsumpsisse. Atque hæc quidem de SIGAMBRIS, qui Rhenum inter Mosamque locati, pars tantum ex CCC illis Germanorum captivis, GUGERNI dicti sunt. altera pars SVEVI, quò devenerint, proximo capite indicabitur. De utrisque 30 intelligendum, quod Tacitus, in libro de Germaniâ, innuit his verbis: *Vbii quidem, quamquam Romana colonia esse meruerint, ac libentiùs Agrippinenses, conditoris sui nomine, vocentur; origine non erubescunt. transgressi olim, & experimento fidei super ipsam Rheni ripam collocati; ut arcerent, non ut custodirentur.* Nam Vbii, ut reliquos Transrhenanos, id est, Sigambros atque Chattos, quos Svevorum vocabulo innuit Svetonius & Eutropius, Rheni transgressu arcerent, in ripâ amnis collocati sunt. at Sigambri & Chatti in Galliam tra-

ducti, ut custodirentur. Verustissimus in Gugernorum agro Tacito memoratur locus, annal. lib. I, & historiar. IV, cui VETERA nomen, sive VETERA CASTRA. eundem habet Ptolemæus *ovènes*, malè cum legione Vlpia, ut infra ostendetur; & Antoninus, tabulaque. De eo sic noster, 40 historiar. lib. IV: *Pars castrorum in collem leniter adsurgens, pars aqua adibat. quidpe illis hibernis obsideri premique Germanias Augustus crediderat; neque umquam id malorum, ut oppugnatum ultro legiones nostras venirent. inde non loco, neque munimentis labor additus.* Posuit hæc castra, in Menapiorum etiam tum agro, Augustus, haud dubiè L. Domitio, & P. Scipione Coss., anno ante natum Iesum XVI; quum auditâ clade Lollianâ, ipse ab urbe ad Rhenum, bellumque Germanicum, adversus Sigambros, Vsi-peres, atque Tendetos profectus esset. Nomen *Veterum* postea demum adepta videntur. sub exitum tamen Augusti, id est, XXVII annis postquam erecta, id jam nominis habuisse, ex primo annalium Taciti colligitur. Qui nunc opidum Clivensis ducatus interpretantur *Santen*, hoc, ut firmissimo, utuntur argumento, quòd antiquitatum Romanarum innumeræ heic eruuntur 50 tur reliquæ; majorique copiâ superiori ævo erutæ fuerunt. in quibus lapis, struendis majoribus ædificiis utilissimus, topus tantâ copiâ reperitur, uti etiam in conterminas regiones, maximè verò in Brabantiam transportetur, magnoque vendatur pretio. His contradicere tamen ausus est Gerhardus Noviomagus, in descriptione inferioris Germaniæ; eo argumento usus, quòd Tacitus Veterum situm describens, *partem castrorum in collem leniter assurgere* dixit. constare autem, Xanthum in palustribus fuisse locis, licet paullatim tot annorum spatio, terra altiùs aut adcreverit, aut adgesta sit. In palustribus autem locis situm fuisse Xanthum, eo probat argumento, quòd in vitâ divi Victoris & commilitonum ejus lega-

tur,

tur, corpora eorum in loca palustria projecta fuisse. quorum ossa ejus ætate sub fundamento templi divi Victoris reperta sint. Quæ sanè argumentatio satis levis est. nam licet corpora Victoris & commilitonum ejus in loca palustria fuerint projecta; haud inde sequitur, Xanthum opidum fuisse in paludibus situm. antè quidpe probandum erat, palustria ista loca fuisse in opido Xantho. Quis autem credat, templum in paludibus conditum? Suspiciari equidem licebat, ibi templum conditum, ubi ossa reperta. sed hæc nulla necessaria est ratio. poterat quidpe templum proximè paludeis exstrui, eoque ossa deferri. Quibus verò argumentis probatur, ossa sub templo reperta, Victoris fuisse ejusque commilitonum? Nullis fortasse; nisi unâ nimîâ credulitate: quæ quanta fuerit in hoc nostro Noviomago, ex Brabantia descriptione adparet. * Quis autem ignorat, sæpè opidorum, bello aut aliâ calamitate destructorum, situs postea aliquantum mutatos fuisse: quod Veteribus quoque accidisse potuit. Sed aliis probetur satis validis contra Noviomagum argumentis, *Vetera* nunc esse *Santen*. De Aræ Vbiorum, sive Bonnâ, haud satis firmum fortasse fuerit documentum, quòd inde ad *Vetera* LX numerat millia passuum Tacitus, annalium primo: quia de Aræ situ, ex Veterum situ suprâ præsumsi. Itineraria igitur ad eam; quæ sic habent:

	Antonini:	Antonini:	Tabulæ:
	<i>Novesio</i> leg. v ala	<i>Novesio</i>	<i>Novesio</i>
	<i>Gelduba</i> leg. ix ala	<i>Colone</i> XVIII.	<i>Asiburgio</i> XIII.
	<i>Colone</i> leg. ix ala	<i>Veteribus</i> XVIII.	<i>Veteribus</i> XIII.
20	<i>Veteris</i> leg. XXI.	<i>Colonia Trajana</i>	<i>Colonia Trojana</i> XL.
	<i>Castra Vlpia</i> leg. xxx	<i>Burginatio</i> v.	<i>Burginatio</i> v.
	<i>Burcinatio</i> leg. vi ala	<i>Herenatio</i> vi.	<i>Arenatio</i> vi.
	<i>Aranatio</i> leg. x ala.		

Arenatium, quod idem est *Aranatium*, & *Herenatium*, hodiè Geldriæ esse Transrhenanæ opidum *Arnhem*, suo loco satis firmis demonstrabitur argumentis. A *Novesio* igitur ad *Vetera*, iter hinc agitur juxta Rheni ripam, per *Geldubam*, *Calonem*, *Asiburgium*. In secundo Antonini itinere, à *Novesio* ad *Vetera* numerantur millia passuum xxxvi; quæ minus malè distributa. totidem hodiè sunt inter duo opida *Nüs* & *Santen*. In tabulâ si numerum XL vertas in xv; verum propemodùm habebis intervallum inter *Vetera* & *Coloniam Trajanam*. sunt quidpe inter *Santen* & *Kellen*, vicum prope Clivium, millia xvi. Si tum loci circa opidum *Santen* qui benè curatèque consideret, facilè deprehendet, haud ineptè ea, quæ Tacitus de *Veteribus* prædicat, huic loco respondere. adfuit quidpe leniter collis à planicie, quæ Rheno adjacet. De paludibus quoque quod *Noviomagus* refert, Tacitus, historiæ, v, sic exprimit: *Civilis, post malam in Treveris pugnam, reparato per Germaniam exercitu, apud Vetera confedit: tutus loco; & ut memoriâ prosperarum illic rerum, augeterent barbarorum animi. Secutus est eodem Cerialis, duplicatis copiis, adventu Secunda & Sextadecima, & Quartadecima legionum. cohortesque, & ala jam pridem accita, post victoriam, properaverant. Neuter ducum contator. sed arcebat latitudo camporum, suoque ingenio humentium. Addiderat Civilis obliquam in Rhenum molem, cujus objectu revolutus amnis, adjacentibus superfunderetur. Ea loci forma, incertis vadis subdola, & nobis adversa, quidpe miles Romanus armis gravis, & nandi pavidus: Germanos, fluminibus suctos, levitas armorum, & proceritas corporum attollit. Igitur lacescentibus Batavis, ferocissimo cuique nostrorum captum certamen, deinde orta trepidatio, cum præaltis paludibus arma equique haurirentur. Germani notis vadis persultabant; omisâ plerumque fronte, latera ac terga circumvenientes. neque, ut in pedestri acie, comminus certabatur: sed tamquam navali pugna, vagi inter undas, aut si quid stabile occurrebat, totis illic corporibus nitentes, vulnerati cum integris, periti nandi cum ignavis, in mutua perniciem implicabantur. minor tamen, quam pro tumultu, cædes: quia non ausi egredi paludem Germani, in castra redire.* *VETERA* igitur nunc esse *Santen* opidum, jam extra controversiam est. Tabula primariæ urbis figurâ depicta habet *Vetera*. unde manifestum, haud obscurum fuisse ad id temporis opidum. Antonini exemplaria legionem ibidem locant XXI. ex quorum fide atque auctoritate Lipsius, ad primum annalium Taciti docere videtur, apud hunc auctorem pro *Vndevicesimanis* militibus, quos ille ad *Vetera* cum *Quintanis* castra habuisse tradit, legendos esse *Vnaevicesimanos*, duobus in locis eodem libro; & pluribus postea, in historiæ libris. Verùm pro Taciti exemplaribus contra Lipsium & Antonini exemplaria faciunt versus antiqui cum inscriptione tali;

FORTISS. MIL. V. ET XIX LEG.
 QUORUM OPERA FORTITER VETERA
 CASTRA DEFENSA SUNT,
 POLIANDRION.

*Huc reduces olim post tempora longa re versas
 Senferat ire aquilas legio Vnde vigesima; cujus
 Hac Veterum manes castrorum hiberna tuentur.*

CALONEM (quem in priore Antonini itinere librarii incuria corruptit in *Golonem*) hodiè esse vicum *Kalenhusen*, duobus millibus passuum infra opidum *Ordingen* situm; non-
 men, simulque itineris ductus indicant. à quibus longè aberrat *Simlerus*, qui vult esse
 opidum nunc *Gelre*; & multo longiùs *Lazius*, qui interpretatur *Clivium* opidum. Millia
 equidem xxxvi rectè inter *Novesium* & *Vetera* apud Antoninum notata sunt: sed malè
 in duo intervalla distributa. sunt quidè à *Novesio* ad *Calonem* millia xii & passus 10:
 hinc verò ad *Vetera*, millia xxiii & 10 passus.

ASCIBURGIUM antiquissimum omnium refert *Tacitus* *historiar. lib. iv. Civilis*, in-
 quit, parte copiarum retentâ, veteranas cohortes, & quod è Germanis proximè promium, adver-
 sus *Voculam*, exercitumque ejus, mittit; *Tulio Maximo*, & *Claudio Victore*, sororis suæ filio, duci-
 bus. Rapiunt in transitu hiberna ale, *Asciburgii* sita. *Civilis* *Vetera* cum exercitu suo cir-
 cumsidebat: *Vocula* ad *Geldubam* castra posuerat; ut suprâ in *Vbiis* notatum. In medio 20
 igitur *Veterum* & *Geldubæ* situm fuit *Asciburgium*. & eodem tractu tabula id ponit, in-
 ter *Novesium* & *Vetera*. Situi ejus ac nomini egregiè nunc congruit, haud procul *Mur-*
fiâ opido exiguus vicus, vulgari vocabulo *Asburg*, in viâ à *Novesio* ad *Vetera* situs. in
 cujus agro, versùs meridiem posito, multæ repertæ fuerunt superioribus annis Romanarum
 antiquitatum reliquiæ. *Ptolemæus* justo ferè equidem convenientique situ *Ασπιβούργου*
 suum habet, inter *Agrippinensem* coloniam, & *Vetera*: at malè apud ulteriorem *Rhe-*
ni ripam, in *Germaniâ* *Transrhenanâ*. De origine *Asciburgii* hæc apud *Tacitum* legun-
 tur, in libro de *Germaniâ*: *Ceterùm & Vlixem* quidam opinantur, longo illo & fabuloso errore
 in hunc oceanum delatum, adisse *Germanie* terras; *Asciburgium*que, quod in ripâ *Rheni* situm hodiè
 incolitur, ab illo constitutum, nominatumque *Ασπιβούργου*. Aram quin etiam *Vlixis* conse- 30
 cratam, adjecto *Lærtæ* patris nomine, eodem loco olim repertam. & mox: *Quæ* neque confirmare
 argumentis, neque refellere in animo est. ex ingenio suo quisque demat vel addat fidem. Meri-
 tò auctor fidem heic suam interponere dubitat. quando enim ara ista, *Vlyssi* consecrata,
 reperta? Ante *Julii Cæsaris* bellum in *Galliâ*. At quis heic Romanorum ante *Cæsarem*?
 aut cui hæc, sive *Græco*, seu *Romano* homini, ripa cognita? testis enim *Cicero*, in orat.
 de provinciis consularibus, has regiones, hasque gentes, nullas Romanis ante *Iulium Cæsarem*
 literas, nullam vocem, nullam famam notas fecisse. Post *Cæsarem* igitur. At cur ipse *Cæsar*
 opidum in *Menapiis* (*Menapiorum* enim hic tunc fuit ager) nullum refert? cur *Vlripetes*
Tenctericus *Germani*, & post hos *Sigambri*, his locis contermini, *Rhenum* transgressi 40
 opidum hoc non petièrunt? *Fabulæ* certè sunt, *fabulæ*, atque nugamenta mera delirantium
 scriptorum, qui quibusvis rebus summam ad fingere antiquitatem student. Si hoc *Ascibi-*
burgium, quasi *Ασπιβούργου*, ab *Vlyssè* conditum; quis erit conditor *Asciburgii* opidi in
Moeni amnis ripâ, quod vulgò hodièque nuncupatur *Ascheburg*? quis vici eodem nomine
 in *Vestofaliâ*, prope opidum *Lunikhusen*? Fortasse idem *Vlysses*. At non credibile, *Ascibi-*
burgium tamen apud *Rheni* ripam, jam *Taciti* temporibus fuisse opidum existimo. nec
 dubito, quin hoc quoque unum fuerit ex *L* amplius *Drusi* castellis; quando *Tacitus* et-
 iam testatur, castra heic fuisse militum, sub exitum *Neronis*.

Inter *Vetera* & *Arenatium*, tabulæ & *Antonino* est *COLONIA TRAJANA*. super
 cujus situ magna est nostro sæculo geographis controversia. *Bilibaldus* atque *Ortclius*
 opidum *Montensis* ducatus trans *Rhenum* interpretantur *Keyfers* *Werd*: eâ haud dubiè ratio- 50
 ne ducti, quia imperator erat Romanorum *Trajanus*: *Kaiser* autem, & *Keyser*, *Germanis*
 est quod *Græcis* *Καίσαρ*, *Latinis* *Cæsar*, id est, imperator. Verùm hi bis satis longè errant. pri-
 mum, quia opidum hoc retroverso itinere, longè supra *Vetera*, à millibus passuum xxv,
 situm est. tum, quia trans *Rhenum* in *Germaniæ* solo, ubi Romanis colonia nulla. *Pighius*
Coloniam Trajanam prope *Vetera* collocat, ex *Antonini* itinerrario: ubi ipse in suo exempla-
 ri legit *M. P. M.*, interpretatusque est, *milliare plus minus*. Sed hunc erroris convincit ta-
 bula, ab ipso paullo antè citata: quæ inter *Vetera* & *Coloniam Trajanam* *XI* habet millia:
 & hinc *Burginatum* *V*: inde verò *Arenatium* *V I*; ut & ipse *Antoninus*. quem *Pighius* im-
 manis

manis erroris vel saltem mendis insimulat, dum XI haud amplius legit millia inter Vetera & Arenatium. Alius igitur investigandus erit hujus coloniae situs. Apud Antoninum numerus millium, inter Vetera & Trajanam coloniam, profusus interit. Tabula, ut antè dictum, habet millia XI; ingenti mendo, quum ipsum usque Arenatium à Veteribus XXX haud amplius numerentur millia. At inter Trajanam coloniam & Arenatium uterque censent millia XI. qui numerus haud improbè respondet spatio quod est inter Arenatium & Rheni divortium. unde prope hoc fuisse Coloniam Trajanam ego colligo. Est vicus hodiè, III millibus & 10 passibus à Rheni divortio, intra mille passus à Clivio opido situs, vulgari vocabulo *Kellen*. quod vocabulum à nomine Agrippinensis Coloniae, quæ vulgò nunc *Cöllen* nuncupatur, & contractè *Cöln*, haud multum discrepat. unde, quemadmodum urbs *Cöllen*, Agrippinensem, sic vicum *Kellen Trajanam coloniam* indicare, omnino ego judico. in tabulae autem archetypo non XI, sed XV millia passuum scripta existimo; quia XVI sunt millia ab opido *Santen* ad dictum vicum, librario ex facili natus est lapsus literam V in L subvertendi. Ceterum Antoninus secundo quidem itinere, inter Vetera ac Burginatum, *Coloniam Trajanam*, unà cum tabulâ, memorat: in primo autem intra eadem loca, *Castra Vlpia legionis Tricesimae*: unde unum eundemque esse locum, haud absurdè ratus est Pighius. Huc adde, quòd Trajano nomen gentile fuit *ULPIVS*. unde his castris *legionis Tricesimae* haud dubiè cognomen. nam Dio lib. LV auctor est, Trajanum duas constituissè novas legiones: unam *Secundam Aegyptiam*; alteram *Tricesimam Germanicam*: quibus ex suo nomine nomina imposuit. Adpellatio igitur hujus coloniae integra fuerit: *COLONIA ULPIA TRAIANA*. sic quidè & alia colonia, ejusdem imperatoris jussu in Daciae opidum *Sarmizegethusam* deducta, vocatur in antiquâ inscriptione, cujus verba hæc sunt:

DIVO
SEVERO PIO
COLONIA
VLPPIA TRA-
IANA AVG.
DACICA SAR-
MIZ.

30

Apud Ptolemæum hæc leguntur: Τῆς ἡγεμονίας τῆς Ῥώων χωρῆς, ἡ ἐπὶ τὸν θαλάσσιον μέγιστος ὄβριγγα ποταμὸς, καλεῖται Γερμανία ἡ κάτω ἐν ἡ πόλεις δὲ τῶν δυσμῶν τῆς Ῥώων ποταμῶν, τῶν βαταβῶν μεσογίῳ.

Βαταβόδρον	κζ	δ'	νβ	λ	
ὑφ' ἡ ὀβριγγα	κζ	λ	να	λ	γ'
ἐν ἡ λεγίων ἡ Οὐλπία					
εἰπε Ἀγριππινωσῆς	κζ	γδ	να	λ	
εἰπε Βοννα	κζ	γδ	ν	λ γ'	ιβ'
εἰπε Τραϊανῆς λεγίων	κζ	λ	ν	λ	ιβ'
εἰπε Μοκοντίακον	κζ	γ'	ν	δ'	

40

Ἡ ἡ δὲ τὸν ὄβριγγα ποταμὸν ἀπὸς μεσημβρίας καλεῖται Γερμανία ἡ ἄνω ἐν ἡ πόλεις, ἀρχομερίων δὲ τὸν ὄβριγγα ποταμῶν, Νεμητῶν μὲν

Νοϊμαγῶν	κζ	γδ	μθ	λ	γ'
----------	----	----	----	---	----

Id est: Pars regionis juxta Rhenum, quæ est à mari ad Obringam flumen, dicitur Germania inferior. in quâ urbes ab occidentâ parte Rheni fluminis, Batavorum mediterranea

Batavodurum	XXVII,	XV.	LII,	XXX.
Sub hac Vetera	XXVII,	XXX.	LI,	I.
In quâ XXX Vlpia				
Deinde Agrippinensis	XXVII,	XL.	LI,	XXX.
Tum Bonna	XXVII,	XL.	L,	LV.
Tum Legio Trajana	XXVII,	XXX.	L,	XXXV.
Dein Mocontiacum	XXVII,	XX.	L,	XV.

50

Regio verò ab Obringâ flumine versùs meridiem, dicitur Germania superior. in quâ urbes, ab Obringâ incipiendo, Nemetum quidem

Noviomagus	XXVII,	XL.	XLIX,	L.
------------	--------	-----	-------	----

Prolemæum totâ hac ripâ nil nisi inexplicabiles posuisse errores, suprâ in superiore Germaniâ, in Tribocis, Nemetibus, Vangionibus ac Treviris demonstratum est. In inferiori quoque Germaniâ de Novesio, & Asciburgio indicavi. Quia verò unam tantum Trajanus novam legionem in Germaniâ constituit, quam è suo ac regionis nominibus cognominavit *Vlpiam Germanicam Tricesimam*: cetera quoque inferioris Germaniæ errorum esse plena, omnino judico: totamque hanc ripam sic corrigo:

Βατωδωρον	<i>Batavodurum.</i>
ἔπειτα Τραϊανὴ κολωνία	<i>dein Trajana colonia.</i>
ἢ ἡ λεγίον Ἰούλπια	<i>in quâ legio xxx Vlpiâ.</i>
ἢ ἡ Ἰούλπια	<i>sub quâ Vetera.</i>
ἔπειτα Ἀσκιβουργιον	<i>dein Asciburgium.</i>
ἔπειτα Νοβέσιον	<i>dein Novesium.</i>
ἔπειτα Ἀγριππινῶσις.	<i>dein Agrippinensis colonia.</i>
ἔπειτα Βοννα.	<i>dein Bonna.</i>
ἢ ἡ ἀπὸ Ἐὐβριγγῶν.	<i>regio autem ab Obringâ.</i>

10

Ceterum è Trajanæ coloniae ruinis natum haud dubiè posterioribus sæculis opidum propinquum *CLIVIVM*, vulgò *Cleve* dictum. cui antiquitatem, atque originem, nescio unde Rhenanus ac Pighius adferere conati sunt; *Augustoclivensis* opidanus adpellantes. quorum errorem Liptius, in notis ad 111 annal. Taciti, haud inanibus nec indoctis contutavit argumentis. pluraque à me adferri possent; ni satis à Lipsio huic controversiæ factum putarem. Unum hoc fuerit instar omnium: quum certum sit, vicum *Kellen* olim fuisse *Coloniam Trajanam*; nullum heic tam prope, intra mille passus esse potuisse opidum *Clivium*, ante *Coloniae* ruinam. At *Trajanam Coloniae* esse vicum hodiè *Kellen*, alio etiam Antonini itinere probari potest: quod est à dictâ *Coloniâ* per *Gugernorum* agros, & *Coriovallum*, *Iuliacum*que, ad *Coloniam Agrippinam*, hoc modo:

Item à Coloniâ Trajani Coloniâ Agrippinam M. P. LXXI, sic:

<i>Mediolano</i>	VIII.
<i>Sablonibus</i>	VIII.
<i>Mederiacum</i>	X.
<i>Theudurum</i>	VIII.
<i>Coriovallum</i>	VI.
<i>Iuliacum</i>	XII.
<i>Tiberiacum</i>	VIII.
<i>Colonia Agrippina</i>	X.

30

Ex his in *Gugernorum* agro fuere *Mediolanum*, *Sablones*, & *Mederiacum*. Numerus millium totus corruptus est. nam à vico *Kellen* sive opido *Clivio*, ad *Falcoburgium* usque, (quod *Coriovallum* esse, jam antè ostensum) millia sunt LX. hinc verò *Iuliacum* XXII; & porro *Agrippinam* XXIV. Neque est, quòd ex hoc Antonini millium numero *Trajanæ* *Coloniae* dubites esse vicum *Kellen*: siquidem unum & LX millia, à *Coriovallo* ad proximam *Rheni* ripam extensa, vix *Novesium* attingunt. *Colonia* verò *Trajanæ* longè infra *Novesium*, post *Geldubam*, *Calonem*, *Asciburgium*, & *Vetera*, ad ripam fuit *Rheni*: uti jam antè demonstratum. Sed ubi numerorum fides deficit, locorum nomina investiganda sunt.

MEDIOLANUM hodiè haud dubiè est vicus *Moyland*, VI circiter millibus passuum à vico *Kellen* distans.

SABLONES, nunc vicum esse, *in't Sand* vulgò dictum, prope opidum *Stralen*, nomen & itineris ductus indicant. *sand* quidpe Germanis *sablones* significat. unde *in't sand*, rectè interpretetur *in sablonibus*.

50

THEUDURUM quoque nunc esse *Iuliacensis* ducatus vicum seu opidulum *Tudder*, inter opida *Sittari*, *Neustat*, *Gangelt*, itineris simul ac nominis ostendit ratio. sed hoc jam extra *Gugernorum* fincis, in *Sunicorum* agro. *Prolemæus*, mirus ubique *Germaniarum* turbator, utriusque loci vocabula, *Μεδιολάνιον* & *Ταδέριον*, longo intervallo è citeriore Germaniâ in ulteriorem, ad infimas usque *Vestofaliæ* partes eiecit.

Inter *Sablones* & *Theudurum* medio fermè itineris cursu, refertur *MEDERIACUM*. quæ intervallorum ratio, si ut proba observeretur, *Mederiacum* nunc erit *Geldriæ* vicus *Swaln*, rivulo cognomini adpositus.

De

De cetero, iter est in tabulâ, ab Tungrorum Atuacâ ad Noviomagum Vahalîs, hujusmodi:

<i>Atuaca</i>	
<i>Feresne</i>	XVI.
<i>Catualium</i>	XIII.
<i>Blariacum</i>	XII.
<i>Ceuelum</i>	XXII.
<i>Noviomagi</i>	III.

Pro *Catualium*, legendum esse *Castellum*, esseque hodiè *Kessel*; *Blariacum* verò *Blerick*; utrumque in lævâ Mosæ ripâ; supra in Menapiis docui. A *Blerick* rectissimâ viâ iter agitur *Noviomagum* (nunc est vulgò *Nimwegen*) per opidum *Gennepe* dextræ amnis ripæ adpositum; quod XXI millibus passuum à *Blerick* distat. unde ego idem esse judico, quod *Ceuelum* in tabulâ. & hac quidem parte Mosâ dicto itinere trajiciebatur. Vocabulum autem *Ceuelum* si mendosum corruptumque, ut innumera alia in tabulâ & Antonino, esse adfirmem, quid mirum? facilè namque *n* corrumpi potuit in *u*, & *b* in *l*: ita uti genuinum loci vocabulum fuerit *CENEBUM*; vel etiam *GENEBUM*: unde hodièque *Geneb*, vel *Genneb*, & *Gennepe*. nam *B* in fine dictionum, Germanis effertur ut *P*. quod priscis etiam Celtis observatum fuit. nam quæ princeps Carnutum urbs Cæsari & Hirtio dicitur *Genabum*, hodiè *Orleans*, Prolemæo verò & tabulæ *Cenabum*, & Antonino (ni mendum fuerit) *Canabum*; Orofio est *Cenapum*. Hactenus de Gugernis; qui antea trans Rhenum fuere Sigambri.

C A P. XIX.

De Sunicis: qui antea trans Rhenum fuere CHATTI.

SUNICI, populi Cisrhenani, sunt apud Tacitum historiarum lib. iv. Hi qui, & quo situ fuerint, à nemine satis discussum video. Apud Plinium lib. iv, cap. xvii, leguntur in vulgatis exemplaribus *Rinuci*, Galliæ Belgicæ populi. hos eosdem esse cum Taciti *Sunicis* suspicatur Hubertus Leodius; censetque & in Tacito legendum *Rinuci*; simulque adfirmat, regiunculam eos hodiè tenere inter Batavos, Frisios, & Bethasios, vulgò *Runickerland* dictam. Verùm quàm mirificam ille regiunculam inter dictos populos struat, infra patebit, ubi Bethasiorum sineis descripsero. hoc unum hoc loco adseverabo; nullam posse statui, non modò regiunculam, sed ne satis magnam quidem amplamque regionem, quæ simul Bethasiorum sineis, simulque Batavos ac Frisios attingat. Quid Leodius in errorem duxerit, satis ego perspicio: nempe vox *Frisiabones*, quæ eodem capite apud Plinium legitur hoc ordine: *Tungri, Rinuci, Frisiabones, Bethasii*. Verùm vocem istam mendosam esse, atque ex omni Plinii opere eliminandam, certis argumentis infra, lib. III, ostendam. Lazius *Rinucos* Plinii interpretatur *die Rheingäwer*; populos ulteriorem Rheni ripam, ex adverso Bingii, colentes. at hujus opinionem æquè falsam esse, trans Rhenum situs arguit; quum Plinius heic Galliæ populos recenset, non Germaniæ. Ego, quum & apud Tacitum *Sunicos* cum Tungris ac Bethasiis, & apud Plinium *Rinucos* cum iisdem populis conjunctos reperiam; eandem (quod suspicatus est Leodius) esse gentem; omnino judico. & si judicium hoc firmari velis, Oxonii in bibliothecâ collegii Novi, in exemplari elegantissimâ manu conscripto, reperi vocem hoc loco *Sinuci*: Londinii verò, in bibliothecâ regiæ vetustissimo exemplari, *Sunuci*, quæ perpusillum absunt, quin cum Taciti voce *Sunicis* congruant. Si verò hujus historiam paullo diligentiori oculo rimeris; facilè deprehendas, haud opus esse *Rinuci* legere, uti inde eliciatur *Runickerland*, aut *Rheingaw*. Verba auctoris hæc sunt: *Societate Agrippinensium auctus, proximas civitates adscettare, aut adversantibus bellum inferre statuit. Occupatisque Sunicis, & juventute eorum per cohortes compositâ, quò minus ultra pergeret, Claudius Labeo Bethasiorum, Tungrorumque, & Nerviorum tumultuariâ manu restitit: fretus loco, quia pontem Mosæ fluminis anteceperat. Pugnabaturque in angustiis ambigè; donec Germani tranantes, terga Labeonis invasere. simul Civilis ausus, an ex composito, intulit se agmini Tungrorum; & clara voce, Non ideo, inquit, bellum sumimus, ut Batavi & Treveri gentibus imperent. procul hac à nobis arrogantia. accipite societatem. transgredior ad vos; seu me ducem, seu militem mavultis. Movebatur vulgus, condebantque gladios; cum Campanus, & Invenalis, ex primoribus Tungrorum, universam ei gentem dedidère. Labeo, antequàm circumveniretur, profugit. Civilis Bethasios quoque ac Nervios, in fidem acceptos, copiis suis adjunxit: ingens rerum; percussis civitatum animis, vel sponte inclinantibus. Quia Civilem, tractâ*